

Den københavnske Befolknings Aldersfordeling.

Af

Marcus Rubin.

Den endelige Opgørelse af Folketællingen for København har givet et Folketal af 333,835, altsaa lidet forskelligt fra den foreløbige Opgørelses Tal, 333,714. De hundrede, der ere komne til, kunne altsaa heller ikke formindske det overraskende i den ringe Tilvæxt, der havde fundet Sted i Befolkningen 1890—95. Vel var det flere Gange i Løbet af det sidste Aarti paavist i Beretninger fra Stadens statistiske Kontor, at Københavns Tilvæxt var i stadig Aftagende, og at Tilvæxtprocenten 1880—85, 19,2, indtil videre maatte betragtes som Kulminationen. Men at denne Tilvæxt, som i 1885—90 var sunket til 11,7 pCt., nu, 1890—95, skulde være gaaet ned til 6,7 pCt., var dog ikke forudsat. De almindelige Grunde til denne Nedgang ere anførte i den i April 1895 fra Statistisk Kontor udsendte foreløbige Opgørelse (Pag. 8), og i samme Beretning er denne Nedgangs Forbindelse med Formindskelsen i Fødsler og Nedgangens Vexelvirkning med

Foringelsen af Tallet paa nyopførte Ejendomme bleven paavist. Hvad der derimod ikke kunde omhandles, før Befolkningens Aldersopgørelse forelaa, er, hvilken ejendommelig Indvirkning Forskellighederne i Fødsels- og Vandringsforholdene m. v. have haft paa Aldersfordelingen i 1895, sammenholdt med tidligere Tællingers Aldersfordeling.

Man vil som Bilag til disse Sider finde en Tabel, som angiver Befolkningens Fordeling efter Køn og gift eller ugift Stand i Femaarsklasser fra 0 til 95 Aar og derover. Hvilke Slutninger og Betragtninger denne Tabel iøvrigt kan give Anledning til, skal jeg ikke komme ind paa — Tabellen som Helhed, ligesom de øvrige alt foreliggende eller kommende Folketællingsresultater, vil sikkert være Genstand for den ny Kommunalstatistikens Undersøgelser og faa Plads i det kommunale statistiske Tabelværk —, kun med Hensyn til Aldersfordelingen, der hænger saa nøje sammen med det i den foreløbige Opgørelse behandlede Tilvæxtspørgsmaal, skal jeg endnu tillade mig her at fremsætte et Par Data.

Fordelingen af Københavns Befolkning efter Køn og Alder ved Tællingerne 1880, 1885, 1890 og 1895 var ifølge Bilaget og Tabelværkerne til Københavns Statistik følgende:

	1880		1885		1890		1895	
	Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.
0—5 Aar	13,566	13,645	16,888	16,552	18,685	18,684	18,588	18,294
5—10 —	10,093	10,319	13,608	13,566	15,887	15,665	16,861	16,862
10—15 —	9,206	9,440	10,607	10,766	13,617	13,473	15,265	15,311
15—20 —	8,894	9,939	10,388	11,728	11,256	12,650	12,745	14,638
20—25 —	11,830	12,613	14,048	15,158	13,874	16,031	14,007	16,094
25—30 —	11,228	12,794	12,963	15,832	12,791	16,800	12,570	16,386
30—35 —	9,279	11,112	11,675	13,159	12,421	15,315	12,221	15,913
35—85 —	34,520	45,724	39,664	52,659	45,128	59,603	49,841	67,095
85 A. o. dero.	48	184	79	227	97	341	81	317
Uang. Alder	188	228	195	292	247	294	324	422
Tilsammen	108,852	125,998	130,115	149,939	144,003	168,856	152,503	181,332
	234,850		280,054		312,859		333,835	

Medens der saaledes fra 1890 til 1895 ialt var en Tilvæxt af 6,7 pCt., var der i Aldersklasserne 0—5 Aar, 20—35 Aar og over 85 Aar Stilstand eller endog absolut Nedgang. Hvad Aldersklassen 0—5 Aar angaar, finder Nedgangen Sted i Alderen fra det andet til det femte Aar og staar i direkte Forbindelse med Fødselsformindskelsen. Der fødtes i København i Aarene

1865—69 ialt (incl. Dødfødte)	28,349
1870—74 —	30,363
1875—79 —	40,939
1880—84 —	49,226
1885—89 —	55,756
1890—94 —	53,124

Der har saaledes fra det næstsidste til det sidste Femaar været en absolut Nedgang i Fødslerne af 2,632, og havde Fødselshyppigheden, beregnet efter Middeltallet mellem Folketællingerne, svaret til Forholdet 1885—89, skulde der endog have været ca. 7,700 Fødsler flere, end der nu har fundet Sted.

Stilstanden eller Nedgangen i Aldersklasserne 20—35 Aar maa hovedsagentlig skyldes Standsningen af Indvandringen. Den har fundet i noget højere Grad Sted for Mænd end for Kvinder, thi i 1890 fandtes der i disse Aldersklasser af Mænd 39,086, af Kvinder 38,146, i 1895 derimod af Mænd 38,798, af Kvinder 38,393. At Tallet er forholdsvis lidt større for Kvinder end for Mænd, behøver imidlertid ikke at skyldes større Indvandring 1890—95 af Kvinder end af Mænd, tværtimod, det skyldes sandsynligvis væsentligst tidligere Aaringers Merindvandring af Kvinder end af Mænd. Der fandtes nemlig i Alderen 20—30 Aar:

	1880	1885	1890	1895
Mænd . . .	23,058	27,011	26,665	26,577
Kvinder . .	25,407	30,990	32,831	32,480

Saaledes har der i disse Aldersklasser for Mandkønnets Vedkommende allerede fundet en absolut Nedgang Sted fra 1885 til 1890, hvorimod der endnu var nogen Forøgelse af Kvindetallet, om end denne paa langt nær ikke svarede til Forøgelsen 1880 til 1885. Det er imidlertid denne tidligere Kvindetilvæxt for Aldersklasserne 20—30 Aar, der i 1895 kommer Aldersklassen 30—35 Aar tilgode, medens samme Tællings Kvindeantal i 20—30 Aars Alderen, ligesom Tallet for Mænd, var absolut lavere end i 1890.

Nedgangen i Tallene i de egentlige Indvandrigsklasser er et Fænomen af den største Betydning og maa fastholdes netop i Øjeblikket, thi, som vi om lidt skulle se, kan Forholdet allerede ved de nærmest følgende Tællinger forrykkes ved, at den indfødte Børneskare fra den store Opgangsperiode faar sin Plads i de her omhandlede Aldersklasser. Endnu kan dette

ikke være indtruffet, thi Enhver, der er over 20 Aar gammel nu, maa være født før 1875, d. v. s. før den abnormt store Fødselsperiode begyndte. Det bør derfor som sagt fastholdes, overfor det store Spørgsmaal om Indvandringen fra Land til By, at der i København i Aldersklassen 20—30 Aar fandtes færre Mænd i 1895 end i 1885, nemlig 26,577 mod 27,011. I ti Aar var Byens Folketal i disse Aldersklasser absolut aftaget med 434 Mænd, samtidig med at den øvrige mandlige Befolkning i 1895 var forøget med imellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{5}$ (22,1 pCt.) af Tallet i 1885.

For en Fuldstændigheds Skyld bør det dog tilføjes, at den Tilvæxt, der har fundet Sted i den oversøiske Udvandring i det sidste Femaar, ogsaa maa have bidraget til Nedgangen i Aldersklasserne 20—35 Aar, særlig med Hensyn til Mandkønnet. Da der imidlertid i 1890—94 kun udvandrede 1,464 Personer flere aarlig end i 1885—89, og der i sidstnævnte Femaar aarlig udvandrede 581 Personer mindre end i 1880—84, samt da disse Tal gælde for hele Kongerigets mandlige og kvindelige Befolkning i alle Aldersklasser, vil det indses, at dette Moment dog kun kan spille en højst underordnet Rolle i nærværende Sammenhæng.

Af Nedgangsklasser er der endnu tilbage Aldersklasserne over 85 Aar, som ere udskilte fra den øvrige Befolkning over 35 Aar netop paa Grund af den Besynderlighed, at disse Gamle ere aftagne saa stærkt i Tal siden 1890, Mændene med 16 pCt., Kvinderne med 7 pCt. Dette Forhold har imidlertid intet med de øvrige her omhandlede Spørgsmaal at gøre, men skyldes Influenzaen og dens Følger. Sygdommen begyndte sin ny Rundmarsch i Verden i 1889. Det

er derfor rettest at sammenligne de sex Aar 1889—94 med de sex foregaaende 1883—88. Vi maa endvidere begynde allerede med Aldersklassen 75—80, fordi det store Antal Dødsfald blandt Personer i denne Aldersklasse i 1889 forringede Aldersklassen 80—85 ved Folketællingen 1890, hvad der atter har paavirket Aldersklassen 85—90 ved Tællingen i 1895 (en 79aarig kunde, hvis han ikke var død 1889, have været 85 Aar i 1895). Vi finde da, at der af Mandkøn over 75 Aar døde 922 i Aarene 1883—88, men 1,236 i Aarene 1889—94, og at de tilsvarende Tal for Kvindekønnet vare 1847 og 2,457. Tilvæksten var altsaa henholdsvis 34,1 og 33,0 pCt. Beregner man imidlertid de to Køns Folketal i Alderen 75 Aar og derover den 1. Januar 1886 og den 1. Januar 1892, finder man Stigningen mellem disse to Midtpunkter af Sexaarene at være 21,4 pCt. for Mandkønnet, 23,2 pCt. for Kvindekønnet. Forskellen mellem Befolknings- og Dødsfaldstilvæksten har altsaa været en Del større for Mændene end for Kvinderne, hvad der ogsaa stemmer med Folketællingsresultatet 1895. Den betydelige Nedgang — istedetfor Fremgang — af Befolkningen paa 85 Aar og derover ved denne Tælling forklares som Helhed ved, at i det Tællingen nærmeste Sexaar, sammenholdt med det foregaaende, var der, som paavist, hos Befolkningen paa 75 Aar og derover en omtrent halv Gang saa stor Dødsfalds- som Befolkningstilvæxt.

Vi gaa derefter over til de Aldersklasser, hvor der har fundet Tilvæxt Sted. Dette gælder for det første alle Aldersklasser fra 35 til 85 Aar, hvor Tilvæksten ialt har udgjort $10\frac{1}{2}$ pCt. for Mandkønnet, $12\frac{1}{2}$ pCt. for Kvindekønnet, altsaa en betydelig Forøgelse, paa-

virket af Indvandringen til Hovedstaden i Tiden efter 1870, en Indvandring, der, som før nævnt, holdt sig længere og var stærkere for Kvindernes end for Mændenes Vedkommende. — I disse Aldersklasser vil der ved de nærmeste Tællinger blive en forholdsvis Nedgang paa Grund af Udtyndingen i det sidste Tiaar i Aldersaargangene 20—35 Aar.

Den anden Gruppe af Aldersklasser, hvor der har fundet Tilvæxt Sted, er fra 5 til 20 Aar. Der er i disse Aldersklasser ingen Forskel af Betydning mellem Mand- og Kvindekønnets Forøgelse; derimod er Tilvæksten steget fra Aldersklasse til Aldersklasse. Klassen 5—10 Aar er forøget med 6,9 pCt., 10—15 Aar med 12,9 pCt., 15—20 Aar med 14,5 pCt. Ligesom der var Nedgang i Aldersklassen 0—5 Aar paa Grund af det ringe Fødselstal 1890—94, saaledes skyldes Tilvæksten i de nysnævnte Aldersklasser den betydelige Fødselshyppighed i de tidligere Femaar, svagest 1885—89, stærkere 1880—84 og 1875—79. Det samlede Antal Fødsler udgjorde jo nemlig ifølge de foranstaaende Data:

Tiaaret	Ialt	Forskel	Aarl.Fødselsh. p.m.afBefolkn.*)	Forskel*)
• 1865—74	58,712	31,453	32,4	+ 6,0
1875—84	90,165		38,4	
1885—94	108,880	18,715	34,8	÷ 3,6

*) Fødselshyppigheden er her udregnet med Folketællingstallene 1870, 1880 og 1890 som Grundlag, da det er den sikreste Maade at foretage Beregningen paa for Tiaaret 1865—74, hvor der Intet vides om Folketallene 1865 og 1875, og maaske ligeledes den retteste for Tiaaret 1875—84, hvor Folketallet 1875 ikke kendes. Resultaterne blive imidlertid ukorrekte. Naar man for Tiaaret 1885—94, istedetfor at tage Folketallet 1ste Februar 1890 som Divisor, benytter de tre Tællinger 1885,

Det er da den store Udsæd, som fra Midten af 70erne gik over København, der nu har skabt den talrige københavnske Ungdom. Skarpest viser Forskellen i Aldersfordelingen før og nu sig ved at iagttage, at Persontallet af Mandkøn i Alderen 20—30 Aar er steget fra 1880 til 1895 med 15 pCt., men i Alderen 10—20 Aar med 55 pCt.! Tager vi derefter begge Køn og samtlige 15 Aar, 20—35, mod samtlige foregaaende 15 Aar, 5—20 (svarende til Fødselstiden 1875—89), finde vi fra 1880 til nu en Tilvæxt for 20—35 Aars Alderen af 27 pCt., men for 5—20 Aars Alderen af 58 pCt. For ti Aar siden, i 1885, da Aldersklasserne 20—35 Aar optraadte forholdsvis talrigst, udgjorde de 30 pCt. af Befolkningen, nu udgøre de kun 26 pCt. Hvis Be-

1890 og 1895 og beregner Tallene for de mellemliggende Aar ved Hjælp af de to Femaars Tilvæxtprocenter, faar man altsaa 11 Tal (1885—1895) pr. 1ste Februar, og ved at dividere Summen med 11, naaer man saaledes, efter en Reduktion til 1ste Januar, et rigtigere Gennemsnitstal. Dette er, beregnet paa denne Maade, for Tiaaret 1885—94: 308,883 og giver en Fødselshyppighed af 35,3 p. m., altsaa $\frac{1}{2}$ p. m. højere end paa Grundlag af Folketællingstallet. At Gennemsnitstallet her bliver saameget lavere end Folketællingstallet, skyldes jo, at Befolkningens Tilvæxt har været betydeligt ringere 1890—95 end 1885—90, saa at Middeltallet altsaa maa ligge hinsides Folketallet. Men i Overensstemmelse hermed kan der ikke være Tvivl om, at Middeltallet for 1875—84 maatte være højere end Folketallet 1880, da Tilvæxtprocenten 1880—85 sikkert nok var kendeligt større end i 1875—80; Divisor bliver altsaa her for lille ved at benytte Folketællingstallet, d. v. s. Fødselshyppigheden for stor. Det er derfor ingenlunde usandsynligt, at Forskellen mellem de to Fødselshyppigheder ikke, som ovenanført, er 3,6, men nærmere 2,6. Med Hensyn derimod til Fødselshyppigheden 1865—74 bevirke her de samme Forhold som for 1875—84, at Fødselshyppigheden i Virkeligheden maa være lavere end den ovenanførte, saa at den angivne Forskel imellem Fødselshyppighederne 1875—84 og 1885—94 snarere kan anses for at være korrekt.

folkningsfordelingen i 1895 havde svaret nøje til Fordelingen i 1885, vilde der nu i de erhvervs- og ægteskabssøgende Aldersklasser, fra 20 til 35 Aar, have været 13,000 flere Individier end der er, 100,000 istedetfor 87,000.

Den forholdsvise Nedgang i Tallet betyder, som alt sagt, en Formindskelse af Indvandringen. Men hvordan vil det gaa i Fremtiden? Man huske vel paa, at Indvandringen har virket paa to Maader i de forløbne Decennier: den har direkte fyldt de Voxnes Aldersklasser, indirekte, gennem Giftermaal, Børnealdersklasserne. Men samtidig [med, at den direkte Indvandring nu formindskes, optræde de indirekte Virkninger paa et nyt Felt: fra nu af ville Børnene begynde at fylde de Voxnes Aldersklasser. Dette Forhold paakalder en særlig Interesse. Thi medens Aldersklasserne over 20 Aar hidtil ekstraordinært fyldtes, fordi der formentes at være ekstraordinær Anledning dertil, og Tilstrømningen sagtnedes, da Forholdene forandredes, medens altsaa hidtil Forøgelsen skete saa at sige af fri Vilje, bevidst, og kunde formindskes — og er bleven formindsket — af fri Vilje, bevidst, saa vil den ekstraordinære Tilstrømning, der fra nu af, uafhængig af Vandringerne, sker til Aldersklasserne over 20 Aar, være uafvendelig, naturmæssig: det er selve de Indfødte fra 5 til 20 Aar, der fra nu af staa paa Spring til at gaa over i Aldersklasserne 20 til 35 Aar. Under iøvrigt lige Forhold er det nu disse Aldersklasser, der ville tiltage ekstraordinært, hine Aldersklasser, hvis Tilgang ikke vil komme til at svare til Afgangen, der ville aftage. Denne Forøgelse af Aldersklasserne 20—35 Aar er abstrakt set gunstig —

det er altid en Fordel, at de produktive Aldersklasser blive forholdsvis stærkere repræsenterede end de uproduktive —, og den er højst naturlig, eftersom det kun er de indfødte Børn, der ere naaede frem i Alder, men den er dog forsaavidt mindre normal, som den opstaar som Frugterne af en Indvandring, der skete under andre Betingelser end de nærværende. Hvis derfor Staden ikke tager et betydeligt økonomisk Opsving, maa Virkningen være en endnu stærkere Aftagen af Indvandringen end i de sidste Aar, thi Byen selv vil foreløbig have rigeligt Materiale til Forsyning med Arbejdskræfter: Børnene af den tidligere indvandrede Arbejderhær rykke nu ind paa Markedet.

Imidlertid, det er ikke her Meningen at fordybe sig i økonomiske Fremtidsperspektiver, kun at lægge den statistiske Pegefinger paa det ejendommelige Svingsningspunkt, paa hvilket vi befinde os, og hvor vi paa én Gang kunne konstatere, at Indvandringen er stagneret, og at de Indvandrede Børn nu ere ifærd med i store Mængder at blive Voxne. Og hvad bliver den videre Følge af dette sidste Moment? Følgen bliver aabenbart, at denne Udsæd fra 70erne og 80erne, der nu kommer i den »produktive« Alder, vil producere ikke blot Arbejde, men ogsaa ny Udsæd. Forringelsen i Fødselshyppigheden vil standse, en ny Tilvæxt vil opstaa o. s. fr. Endnu maaske om hundrede Aar vil Indvandringen til København fra 1870 til 1885 med den stærke Børneavl fra 1875 til 1890 kunne følges i Tællingerne, ved hver Turnus vil man iagttage Ebben og Floden, og hver Flod vil, før den viger tilbage, paany have frugtbargjort Jorden.

Alt dette er jo saare godt. Hvormeget værre

er det ikke i de Lande, hvor Uaars og blodige Kriges Nedmejning af ungt Folk mærkes Slægt efter Slægt, hver Gang denne Ungdoms Børn skulde være mødt frem til at fylde Rækkerne i Fredens og Forsvarets Gærning, og hvor disse Børns Børn atter et nyt Tidsspand derefter mangle. I Modsætning dertil er det her paa-pegede jo kun af det gode — forhaabentlig! Thi ganske vist minder netop et Forhold som det foreliggende En om hint gamle Vers: »Ihr führt ins Leben uns hinein«, der slutter med, at »alle Schuld rächt sich auf Erden«. Men dog, en Skyld er der kun, hvor der er uafbetalt Gæld, og forhaabentlig vil netop Gælden blive afbetalt ved Samvirken mellem Gamle og Unge, mellem Indvandrede og Indfødte, en Samvirken, hvis Formaal er, med det Heles Vel for Øje, at skaffe Alburum til Kræfternes Brydning og Mulighed for hver Enkelt til hans legemlige eller aandelige Arbejde. Da vil der i København være Plads baade for de nuværende og for de kommende Slægter!

København, i December 1895.

Københavns Befolknings Fordeling efter Køn, Alder og ægteskabelig Stilling, den 1. Februar 1895.

Løbe-Nr.	Aldersklasserne	Ugifte		Gifte		Enke- mænd	Enker	Fraskille (Separerede, »Forladte»).		Uangiven ægteskabelig Stilling		Tilsammen			Løbe-Nr.
		Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.			Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.	Mdk.	Kvk.	Begge Køn	
1	Under 1 Aar.....	4,435	4,257	»	»	»	»	»	»	»	»	4,435	4,257	8,692	1
2	Fra 1 Aar til under 3 Aar.....	7,180	7,108	»	»	»	»	»	»	»	»	7,180	7,108	14,288	2
3	— 3 — — 5 —	6,973	6,929	»	»	»	»	»	»	»	»	6,973	6,929	13,902	3
4	— 5 — — 10 —	16,861	16,862	»	»	»	»	»	»	»	»	16,861	16,862	33,723	4
5	— 10 — — 15 —	15,265	15,311	»	»	»	»	»	»	»	»	15,265	15,311	30,576	5
6	— 15 — — 20 —	12,740	14,417	5	221	»	»	»	»	»	»	12,745	14,638	27,383	6
7	— 20 — — 25 —	12,684	12,944	1,303	3,071	6	52	5	21	9	6	14,007	16,094	30,101	7
8	— 25 — — 30 —	6,834	8,471	5,636	7,598	50	199	27	107	23	11	12,570	16,386	28,956	8
9	— 30 — — 35 —	3,401	5,515	8,599	9,659	125	557	77	176	19	6	12,221	15,913	28,134	9
10	— 35 — — 40 —	2,037	3,876	9,118	9,273	214	972	96	216	28	9	11,493	14,346	25,839	10
11	— 40 — — 45 —	1,368	2,718	8,335	7,642	305	1,390	96	216	23	12	10,127	11,978	22,105	11
12	— 45 — — 50 —	841	2,064	6,493	5,746	366	1,688	59	171	11	16	7,770	9,685	17,455	12
13	— 50 — — 55 —	688	1,634	4,960	4,350	434	2,012	74	128	12	12	6,168	8,136	14,304	13
14	— 55 — — 60 —	494	1,328	3,756	3,105	506	2,423	57	69	12	5	4,825	6,930	11,755	14
15	— 60 — — 65 —	428	1,036	2,657	1,938	574	2,416	32	67	9	14	3,700	5,471	9,171	15
16	— 65 — — 70 —	277	765	1,718	1,057	644	2,293	22	42	7	10	2,668	4,167	6,835	16
17	— 70 — — 75 —	230	612	1,017	594	568	2,158	16	40	11	10	1,842	3,474	5,256	17
18	— 75 — — 80 —	95	428	413	237	413	1,377	4	8	3	12	928	2,062	2,990	18
19	— 80 — — 85 —	35	222	118	47	165	628	1	6	1	3	320	906	1,226	19
20	— 85 — — 90 —	4	62	23	6	46	187	»	2	»	1	73	258	331	20
21	— 90 — — 95 —	»	15	1	2	7	33	»	»	»	»	8	50	58	21
22	— 95 — og derover.....	»	1	»	»	»	7	»	1	»	»	»	9	9	22
23	Uangiven Alder.....	170	211	61	82	13	61	3	5	77	63	324	422	746	23
	Tilsammen....	93,040	106,786	54,213	54,628	4,436	18,453	569	1,275	245	190	152,503	181,332	333,835	